

3. 5. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Einarsson proti Islandu - urážka na sociálních sítích

V posledních letech měly islandské soudy problémy při aplikování standardů a metodologie stanovených Evropským soudem pro lidská práva (dále jen „ESLP“) v případech, kdy došlo ke konfliktu mezi svobodou projevu a právem na ochranu osobnosti.

Společným znakem těchto případů bylo to, že islandské soudy kladly vysoké břemeno na média a novináře za účelem ochrany práv jednotlivců, čímž však do značné míry omezily jejich svobodu projevu. Případ (stížnost č.: 24703/15 ze 7. 11. 2017), znamenal pro Island další prohru, tentokrát však z jiných důvodů.

Žalobce Egill Einarsson je známou postavou islandské pop-kultury, který se proslavil během posledního desetiletí. Jeho profil byl vybudován na několika tzv. alter-egos, za která se během celé své kariéry vydával, přičemž během tohoto vydávání se za jiné postavy vyjadřoval své kontroverzní názory na nejrůznější společenská témata. Některé z těchto názorů byly odsouzeny jako názory ponižující ženy či dokonce vyzývající k sexuálnímu násilí. V letech 2011 - 2012 byl 18ti letou ženou obviněn ze znásilnění a druhou ženou ze sexuálního obtěžování. V listopadu 2012 byl zproštěn obžaloby, jelikož dostupné důkazy byly shledány nedostačujícími. Dne 22. listopadu se objevil jeho rozhovor na titulní straně novin, kde mimo jiné mluvil i o tom, jak se cítil, když byl obviněn ze znásilnění i o tom, jak byl jeho život kvůli celé kauze a zájmům médií ovlivněn.

Ve stejný den mladý muž z Reykjavíku užil a upravil fotografii žalobce z přední stránky novin. Na čelo žalobce nakreslil převrácený katolický kříž, přes celý obrázek napsal „aumingi“ (ztroskotanec) a přidal také nápis „Jdi do p*dele, znásilňující bas*arde!“. Následně tento obrázek sdílel na svém osobním instagramovém profilu, kde měl přibližně 100 sledujících a v nastaveních povolené veřejné zobrazování profilu, čímž prakticky umožnil všem uživatelům sociální sítě Instagram přístup k tomuto obrázku. Domníval se, že jeho profil je soukromý.

Následující den se upravený obrázek objevil v médiích, kde bylo informováno o tomto postu. Stěžovatel veřejně sdělil, že plánuje podat trestní oznámení na čtyři osoby pro pomluvu z důvodu jejich komentářů v reakci na zmíněné interview. Nakonec podal pouze dvě trestní oznámení, první se týkalo tohoto případu a druhé bylo směřováno proti ženě, jejíž komentáře na sociální síti Facebook byly v prosinci 2014 islandským Nejvyšším soudem shledány jako pomluva. Žalobce rovněž ve druhém případě podal paralelní žalobu i k ESLP, který v tomto případě doposud nerozhodl.

V prvním případě bylo hlavní úlohou islandského Nejvyššího soudu posoudit kolizi dvou základních lidských práv, a to stěžovatelovo právo na ochranu soukromého života a svobodu projevu související s právem autora hanlivého obrázku na jeho publikaci. V tomto případě vycházel islandský Nejvyšší soud z minulých doporučení ESLP, která se týkala předešlých případů kolize práva na ochranu soukromého života a svobody projevu, a ve svém rozhodnutí odkázal na standardy zavedené ESLP. Konstatoval, že pro naplnění skutkové podstaty pomluvy dle islandského trestního zákoníku, je nutné vzít v potaz výklad článku 10 Úmluvy provedený ESLP a posoudit, zda základem vyjádření byl hodnotící soud nebo skutkové tvrzení. Nejvyšší soud tentokrát posuzoval tvrzení v širším kontextu, ne pouze jako samostatné tvrzení. Ve svém rozhodnutí uvedl, že stěžovatel je veřejně známá osobnost, a že napadený projev byl součástí bouřlivé společenské debaty, kterou do značné míry sám stěžovatel svým kontroverzním vyjadřováním podnítil. Islandský Nejvyšší soud postupoval v souladu s kritérii stanovenými ESLP a posuzoval:

- do jaké míry byla osoba žalobce známá
- obsah vyjádření a jeho souvislost s předchozím jednáním žalobce
- zad vyjádření přispělo ke společenské debatě vedené ve veřejném zájmu
- obsah, formu a následky publikace vyjádření, včetně možnosti přístupu k ní, a pravdivost obsahu publikace
- rozlišení mezi skutkovým tvrzením a hodnotícím soudem.

Na základě výše uvedeného islandský Nejvyšší soud neshledal toto vyjádření (obrázek) jako pomluvu, nicméně jej označil za vyjádření sprosté a nevhodné. Žalobce se následně obrátil na ESLP a tvrdil, že Nejvyšší soud svým rozhodnutím zasáhl do jeho práv zakotvených v článku 8 Úmluvy.

Rozhodnutí ESLP

Ve svém rozhodnutí ESLP potvrdil, že podstatou případu je nelehké posouzení konfliktu práva na ochranu soukromého života obsaženého v článku 8 Úmluvy a práva svobodně projevovat své názory obsaženého v článku 10 Úmluvy.

ESLP dále uznal, že stát má určitý prostor pro uvážení při posuzování potřebnosti a rozsahu zásahu do svobody projevu, a pokud národní autority zohlednily tyto zájmy v souladu s judikaturou ESLP, je možné změnit rozhodnutí národních soudů pouze ze závažných důvodů.

ESLP v obecné rovině potvrdil všechna zjištění islandského Nejvyššího soudu s výjimkou posouzení otázky, zda tvrzení „Jdi do p*dele, znásilňující bas*arde!“ je skutkovým tvrzením nebo hodnotícím soudem. I přes svůj stálý názor, že posouzení vyjádření z hlediska toho, zda jde o skutkové tvrzení nebo hodnotící soud, spadá do prostoru pro uvážení národních autorit, zejména národních soudů. Při posuzování této otázky ESLP zjistil, že islandský Nejvyšší soud shledal označení „sexuální násilník“ (resp. „znásilňující bas*ard“) jako hodnotící soud i přes skutečnost, že bylo použito vůči konkrétní osobě, která byla obviněna ze znásilnění. Islandský Nejvyšší soud jako odůvodnění použil skutečnost, že nahlížel na celou věc v širším společenském kontextu. ESLP shledal, že v tomto ohledu islandský Nejvyšší soud pochybil, jelikož označení „sexuální násilník“ je objektivní označení faktické povahy.

ESLP konstatoval, že označení „sexuální násilník“ bylo užito v přímé souvislosti k osobě, která s velkou pravděpodobností spáchala akt znásilnění, který je dle islandského Trestního zákoníku trestným činem. Z toho plyne, že vyjádření „Jdi do p*dele, znásilňující bas*arde!“ obsahuje skutkové tvrzení mířené proti osobě stěžovatele. Dále ESLP zjistil, že při posuzování kontextu celé věci islandský Nejvyšší soud vycházel hlavně z podněcování stěžovatele k veřejné debatě. Shledal, že soud nekladal dostatečný důraz na časovou posloupnost mezi publikací napadeného tvrzení dne 22. listopadu 2012 a ukončením trestního řízení pro podezření ze znásilnění, které bylo předmětem

rozhovoru v novinách dne 22. listopadu 2012.

ESLP rozhodl, že islandský Nejvyšší soud zasáhl do stěžovatelova práva na ochranu soukromého života žalobce zakotveného v článku 8 Úmluvy.

Je nutné poznamenat, že pro rozhodnutí hlasovalo 5 soudců, zatímco zde byly od dvou soudců disenty. Těmito soudci byli Paul Lemmens, který konstatoval, že věc spadala do prostoru pro uvážení Nejvyššího soudu a ESLP má fungovat na principu subsidiarity a Stéphanie Mourou-Vikström, která konstatovala, že stěžovatelovy kontroverzní a provokativní veřejné výroky do značné míry posunuly hranici mezi skutkovým tvrzením a hodnotícím soudem. Dle jejího názoru spadalo do kompetence národních soudů stanovit, že napadené vyjádření „odkazovalo v obecné míře na názory a tvrzení žalobce z minulosti.

Předně lze vnímat toto rozhodnutí jako podklad pro stanovení odpovědnosti za výroky na sociálních sítích i přesto, že byly určeny omezenému počtu lidí. Rozhodnutí však nelze paušalizovat a ESLP zdůraznil, že nadávka, která má reálný podklad v ukončeném trestním řízení, kdy stěžovateli nebylo trestní jednání dokázáno, je skutkovým tvrzením. Nikoliv však každé sprosté slovo, které by bylo užito bez odkazu na fakta.

Bohdan Chrenovský,
paralegal

JUDr. Eva Ondřejová, LL.M., PhD.,
advokátka

[Advokátní kancelář ONDŘEJOVÁ](#)

Příčná 8
110 00 Praha 1

Tel.: +420 777 086 287

e-mail: eva.ondrejova@ondrejova.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)